

סיפא כיצד הוא עושה מביא סכין ארוכה ושוחט ואממו להכי מתמהינן אי הכי טמא בחולין מאי למימרא. וכן בפסחים¹² פרק מי שהיה טמא (צ"ג ע"א) א"כ למה נאמר¹³ טמא דאי בעי למעבד בראשון לא שבקינן ליה, (ו) וכבר פירשנוהו יפה במקומו.

מדה שניה

דבר [אחר] אמור בשני מקומות בלשון אחד ועניניהם חלוקים ורחוקים זה מזה.
 (א) בבכורות (נ"ב ע"א) אסיקנא אין לו לבכור קודם חלוקה. ובבבא בתרא (קכ"ו

תקן המדות

לפינן מקראי דבעו שימור, עיין סוכה (דף ע"ל הגמ'. וכתב רבינו במאור שם נ"ט ע"א מדפי הרי"ף] וז"ל, איכא מאן דקשיא ליה מאי אולמא דברייא ממתניתין וכו'. ותשובת זאת השאלה, שזאת התמיהה שאנו מתמיהין על הברייא משום סיפא דברייא היא דקתני לפוטרו מהכרת וכו', וכיוצא בזה הדבר מהתמיהות המוקדמות בתלמוד בתחילת הדברים על שם סופן ההיא דגרסינן ביבמות פרק ר"ג [נדף נ"ב ע"א] בשטר כיצד דתניא כתב לה על הניר או על החרס וכו' והדברים מפורשין לכל מבין, עד כאן לשון רבינו שם.

מדה שניה (א) בבכורות אסיקנא אין לו לבכור קודם חלוקה וכו'. קושיא זו ותירץ זה כתב הרי"ף פרק יש נוחלין שם [נ"ה ע"ב בדפי הרי"ף].

לפינן מקראי דבעו שימור, עיין סוכה (דף ע"ל) ובכ"מ. ועד כאן לא פליגא רי"ח ור"ל במכות (דף י"ד ע"ב) אלא אם יש מלקות בטמא שנגע בקודש אבל איסור דאורייתא לכו"ע מיהא איכא, ועיין ברמב"ם (פ"ח) [פי"ח] מה' פסוהמ"ק הי"ב ובכ"מ שם. וא"כ נהי דבסכין קצור לא ישחוט חולין דא"א שלא יגע, ואסור לגרום טומאה לחולין שבא"י, בסכין ארוך פשיטא מיהא דמותר, ומשני בחולין שנעשו על טהרת הקודש.

(ו) וכבר פירשנוהו יפה במקומו. התם איתא ת"ר אלו שעושין את השני וכו' השוגגין והאנוסין וכו' ושהיה בדרך רחוקה, א"כ למה נאמר טמא, למה נאמר דאי בעי למעבד בראשון לא שבקינן ליה, אלא א"כ למה נאמר בדרך רחוקה לפוטרו מהכרת,

שהארץ. 12. הערת הגר"מ: ע"י ברש"י יבמות נ"ב ע"א וחולין ב' ע"ב ובפסחים צ"ג ע"א ונראה שמפרש באופן אחר ע"כ. וע"י בהשגות הראב"ד בפסחים שם אות ב' מה שהשיג על הרי"ה. 13. הערת הגר"מ: "צ"ל למה נאמר טמא למה נאמר דאי בעי [וכו']], וכוונתו דזה אינו קושיא כיון שהתנא מתיר באופן אחר, אבל עיקר הקושיא ממה דמסיק התנא לפוטרו מכרת ומשמע דאי בעי למעבד מצי עביד ולהכי מקשה דהא לא שבקינן ליה למעבד."

ע"ב) אסיקנא יש לו לבכור קודם חלוקת. ולא קשיין אהדדי, דהתם בבכורות אשכח דהוא ראוי קיימי' ולפיכך אין להזבבא בתרא קיימי' אגופא שהוא מוחזק ולפיכך

מנהג יהודה

נמוי"ט פסחים פ"א משנה ג', ונמע"ט פ"ד מ"ח [ד"ה ונ"ה], ונמוי"ט נדרים פ"ה מ"א [ד"ה השותפין] הביא האימוקי יוסף [פ"ה דכ"ק כ"ב ע"ב ד"ה נמסכת נדרים] בשם הרמב"ן בזה"ל, ונרירה דנקט, זה אחד מן הלשונות מהגמרא שהלשון אחד והפירוש מתחלף וזה לא קשיא הלכמא אהלכמא עכ"ל. ונחנים נמקשה המוס' יו"ט בשבת פ"א משנה יו"ד כלשון עם חשכה. ונממ"ד פ"ו משנה ג' [ד"ה שלא תמחיל] כלשון מרדד ע"ש. ועיין שער חכמה שער א' אות כ"ב ודו"ק.

ורבינו נמאור פסחים פ"ג [דף י"ג ע"ב] כתב ח"ל יש מקום (חולין דף (נ"ב) [נ"ח] ע"ב) החכר טעם כעיקר שלא בדקדוק ופירושו הימר מנערף לאיסור, ועיין נמוס' חולין שם¹⁷ שגם ר"ח מפרש כן. ונב"י צו"ד סי' נ"ב¹⁸ כתב ח"ל ונראה שהוא מפרש שליקה זו היינו ציטול מעט לא ציטול ביותר כמו שהוא בקל"ת מקומות בתלמוד¹⁹ עכ"ל, יש להוסיף עוד²⁰ אך די לנו באלה.

מדה שניה דבר אחד אמור בשני מקומות בלשון אחד ועניניהם חלוקים ורחוקים זה מזה ועל גדול הזה יש להוסיף מש"כ המוס' בבכורות (דף מ"ו ע"ב) וחולין (דף ס"ח ע"א) ד"ה דלדס מנהמה לא יליף בציאור מילת פרחדור, ח"ל בבכורות שם, ואין מימה על שהלשון שזה ואין פירושו שזה דכה"ג אשכחן לעיל כפ' הלוקח בהמה [דף כ' ע"א] דמינוף פוטר בבכורה דחשיב ולד, ולא הוה כההוא טינוף דפ' המפלת [נדה דף כ"ט ע"א] דרוז היולדות מטנפות עכ"ל. וכן בזהלות (פ"ג משנה א') העושה מאור בתחילה שיעורו כמלא מקדח ובמשנה ב' שם חלון שהוא עשוי לאור שיעורו כמלא מקדח הרי להיפוך שהלשון אינו שזה והכונה אחת עיי"ש¹⁴, ובמסכת מעשר שני פ"ד משנה (א') [ח'] מילות אחד עשר שדדברי ב"ה אין כוונתם כאחד עשר שדדברי (ב"ש) [ח"ק]¹⁵. ובמשנה (ו') [ו']¹⁶ שם אין כוונת מילת שלו השנוי בסיפא ככוונת מילת שלו השנוי ברישא. וכ"כ הר"ן בנדרים דף ע"ח ע"ב [ד"ה לא בשותק ע"מ לקיים] לענין הקמה ע"ש. ועיין

14. עי' ברי"ש שם (מ"ב) ד"ה לאור. 15. עיי"ש ברע"ב ובתפא"י ברעז אות א'. 16. ועיי"ש בתרי"ט ד"ה וסלע בסופו בשם הר"ש. 17. צ"ט ע"א ד"ה גלי רחמנא. 18. ע"ה ע"א, הטור השלם סעי' ב' ג' ד"ה והרא"ש. 19. ועי' ר"ן נדרים מ"ט ע"א ד"ה הנודר מן המבושל ובב"י ריש סי' רי"ז. 20. עיין ר"ן קדושין י"ז ע"א (דפי הרי"ף) בריש העמוד, ועי' יד מלאכי ח"א סי' שע"ד. ועי' גליין אלפס

יש לו, וכמו שחזר הרב אלפסי ז"ל ותקן ההלכות. (ג) ובסוף פ"א ממכות (ד ע"א) אימר במקום סיף נקב הוה, ופירושו תחת בגדיו²¹. ובפ"א דחולין (י"א ע"ב) (מחול) [ניחוש] שמא במקום נקב נקב ופירושו תחת בשרו. ובמסכת זו פרק ראשית הגז

תקן המדות

אנין פקפק בעיקר ראיית התוס' דר"ע ס"ל דחיישנין למיעוטא מהא דחלב אינו פוטר מבכורה עי"ש, גם מפשטות לשון הש"ס בחולין שם דהוכיח דהיכא דלא אפשר אזלינן בתר רובא רק מר"מ דאיך אכל בשרא ולא הוכיח כן מר"ע רבו של ר"מ, משמע דר"ע לא חייש למיעוטא כמה שהקשה הכרתי ופלתי בבית הספק נד"ה ומיהו יש ליישב].

לכן תירץ רבינו תירץ אחר הגיוני, דזה פשוט דאף דאזלינן בתר רובא מ"מ באפשר לברר בנקל אין לסמוך ארובא, והנה התם במכות הרי אעדים ובדיקתם קיימין אם ראו שמא במקום סיף נקב הוה, וע"כ הכונה דאי לאו הסיף היה הנקב נראה בחוץ, בנקב כזה אין לסמוך ארובא כיון דהיה אפשר לבדקו שעה קטנה קודם שנהרג לר"ט ור"ע, אבל בחולין שם דאבי"ד קאי דאיך הבי"ד יכול לחייב את הרוצח דילמא נקב הו"ל באיברים הפנימיים במקום הסיף, ובוה לפי האמת אה"נ דאזלינן בתר רובא לכו"ע.

(ג) ובסוף פ"א ממכות וכו' ובפ"א דחולין מחול שמא במקום נקב נקב. ט"ס דמוכח יש כאן וצ"ל וניחוש שמא במקום סיף נקב²² הוה. והביאור לענ"ד כן הוא, דבחולין שם ילפינן דאזלינן בתר רובא מרוצח דניחוש שמא הנרצח טרפה הוה, וכ"ת דבדקין ליה עתה ליחוש דילמא במקום סיף נקב הוה. ובתוס' שם ד"ה וניחוש הקשו ח"ל וא"ת בפ"ק דמכות וכו' דהוה בדקי להו ואמרי להו ראיתם טרפה הרג וכו' ואת"ל שלם הרג דילמא במקום סיף נקב הוה, והכא משמע דלא חיישנן דאזלינן בתר רובא. וי"ל דר"ע לטעמיה דחייש למיעוטא בבכורות (דף כ') [ע"ב] דסבר חלב אינו פוטר וכו', ועוד אומר ר"ת דאע"ג דאי לא שילינן לעדים קטלינן ליה וכו' היכא דשילינן להו ואמרי דלא ידעי פטור וכו' עכ"ל. והתוס' במכות שם [ד"ה דלמא] דחו לשני התירוצים האלו ונדחקו לומר דהא דקאמרי לא נהרג אדם מעולם לאו דוקא עי"ש.

ובדורש לציון דרוש י"ג [ד"ה אלא אומר

מדים דף ג' ע"ב בריטבי"א ד"ה ולפום האי פירושא עוד דוגמאות מזה. 21 ז"ל הגרא"ז "הכונה דמשום חשש נקב בסימנים תחת העור לא היו פטורין ממיתה דאזלינן בתר רובא [א"ה חו סוגית הגמ' דחולין ע"י תקן המדות אות ב'] עיין בחזושי הרמב"ן שם [ד"ה ראיתם] עכ"ל. 22 כ"ה בגמ'

בתחלתו (קל"ז ע"א), (אימא) [אי מה] תרומה גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור
אף ראשית הגז כן, והתנן הלוקח גז צאנו של נכרי פטור הא צאנו לגזוז חייב,
פירוש²³ צאנו של ע"א העומדת ליגזז ולקחה ישראל [כולה] הגוף והגזין שעליה.
ובסוף זה הפרק בפלוגתא דרב חסדא ור"נ ב"ר הושעיא (שם קל"ח ע"א) אמרינן
הא צאנו של ע"א לגזוז חייב, פי' אם היתה הצאן לאחר גזויתה לע"א, וקודם
גזויתה לישראל קנויה על מנת שתצא לע"א לאחר גזויתה, חייב בראשית הגז
דצאנך קרינא ביה, ואע"ג דכל חדא וחדא נפקא [לה] לבתר דגזוה מרשות
ישראל. (ג) והואיל ודייקא] מתניתין כרב חסדא מסתברא לן דהלכתא כותיה
בארץ דחיובא דאורייתא הוא ואשינויי' לא סמכינן. ובפרק החובל (פ"ג ע"ב) דאי
לא תימא הכי קמן שהרג את הגדול וגדול שהרג את הקטן היכי קמלינן ליה,
וסוגיין בכולי' תלמודא קמן לאו בר חיובא הוא, אלא התם קמן בשנים, והכא קמן
[קמן] בגופו, וגדול גדול בגופו. וביבמות פרק האשה (קט"ז ע"ב) א"כ פקחת תנשא
שוטה לא תנשא, ובפרק חרש שנשא פקחת (שם ק"ב ע"ב) אמרינן שוטה (וקמן)
[שוטה]²⁴ לא התקינו להו רבנן נשואין, ות"ר²⁵ שוטה וקמן שנשאו נשים ומתו
נשותיהם פטורות מן החליצה ומן היבום ושוטה²⁶ נמי דכותה ולא קשיא[נן] אהדידי
התם בשוטה גמורה שאינה יודעת לשמור לא את גיטה ולא את עצמה, (ו) הכא

חקן המדות

<p>(ג) והואיל ודייקא] מתניתין כר"ח מסתברא לן דהלכתא כותיה וכו'. כ"כ הר"ן פרק ראשית הגז בסופו [דף מ"ז ע"ב בדפי הרי"ף] בשם רבינו ח"ל, ולענין הלכה וכו' מסתברא לן דקיי"ל כר"ח דאמר חייב דפשטא דמתניתין כותיה דייקא, ואע"ג דתרגימא ר"ח אליביה דר' נתן בר הושעיא בשהקנן כל שלשים שינויין הוא ולא סמכינן עלה, וכ"כ הר"ז הלוי בספר הצבא</p>	<p>עכ"ל. ועיין ברמב"ם פ"י מהלכות ביכורים [ה"ט] ובכ"מ ובפירוש הודב"ז שנדפס ברמב"ם דפוס ווארשא. (ו) חבא בשוטה שאינה בקיאה בדרך ארץ וכו'. כ"כ התו"ט שם בר"פ האשה שלום [פס"ו מ"א] ד"ה אחת זו מדעת עצמו, והביא ראיה לזה מדאיתא שם בגמ' [קט"ז ע"ב] ההיא דאתיא לבי"ד א"ל ספדי בעלך קרעי מאניך סתרי מוידך.</p>
--	--

וכן הגיה הגרי"ם והגרא"ז הגיה ניהוש שמא במקום נקב קא שחיט. ²³ הערת הגרא"ז: "אפשר
לפרש דצאנו לגזוז היינו כמו דקל לפירוחיו. ותירדוהו שמעין, דגול בפטור וגם הצאן חוזר לאחר הגיזה
לעכורים וכן הוא ברמב"ם [פ"י מבכורים ה"ט] להדיא, והוא פי' אחד". ²⁴ בקמ"ץ, וכ"ה בגמ'
לפנינו ובכל המהדורות. ²⁵ לפנינו דתניא. ²⁶ שוטה בקמ"ץ.

בשומה שאינה בקיאה בדרך ארץ שלא באה בוכה ובגדיה קרועים. ובמסכת גיטין (כ"ז ע"ב) אמר ללבלר כתוב גט לארוסתי לכשאכנסנה אנרשנה אינו גט, וביבמות פרק ר"ג (נ"ב ע"א) אמרי' הרי זה גט. (ה) ולא קשיין אהודי, התם בגיטין כשכתבו לה בעודה ארוסה ומשום גזרה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה אינו גט, הכא כשכתבו לה לאחר שכנסה וליכא למגזר כלל ומשום הכי אמרי' הרי זה גט. ובקדושין פ"ק (ה' ע"ב) ורב הונא כסף מיהא באישות בעל כרחה הא לא אשכחן אלמא קנין אמה העבריה לא מקרי אישות, (ו) ובזה הפי' חלוק מה שאמור כאן אדרבה חזקה [הוה] ליה לרבוויי שכן קנה בנכסי הגר, באישות מיהא הא לא אשכחן, אלמא קנין אמה העבריה מקרי אישות. והא כדאיתא והא כדאיתא, כנגד זו היא אישות וכנגד זו אינה אישות. וכאלה הרבה בתלמוד.

תקן המדות

(ח) ולא קשיין אהודי וכו'. הנה עיקר הסתירה הקשו גם התוס' ביבמות (דף נ"ב ע"א) ד"ה לכשאכנסנה ועוד ראשונים. ור"ת תירץ דשם ביבמות מיירי בכותב זמן של אחר נישואין דליכא חשש גט ישן, ובגיטין שם מיירי בכותב זמן של עכשיו דהוה גט ישן שמא יאמרו גיטה קודם לבנה. אך לפי"ז קשה להפוסקים דמאחר פסול בגט²⁷, ומש"כ האחרונים²⁸ דכיון דלא נמסר לידה עד אחר נישואין חזמן הכתוב בגט לא חשיב מאוחר, לא נראה, כיון שבשעת הכתיבה נכתב בפסול, ועיין תוס' גיטין (דף י"ז) [ע"א] ד"ה ר"ל אמר גט מאוחר יפסל מהאי טעמא ובב"ב [דף

(ח) ולא קשיין אהודי וכו'. הנה עיקר הסתירה הקשו גם התוס' ביבמות (דף נ"ב ע"א) ד"ה לכשאכנסנה ועוד ראשונים. ור"ת תירץ דשם ביבמות מיירי בכותב זמן של אחר נישואין דליכא חשש גט ישן, ובגיטין שם מיירי בכותב זמן של עכשיו דהוה גט ישן שמא יאמרו גיטה קודם לבנה. אך לפי"ז קשה להפוסקים דמאחר פסול בגט²⁷, ומש"כ האחרונים²⁸ דכיון דלא נמסר לידה עד אחר נישואין חזמן הכתוב בגט לא חשיב מאוחר, לא נראה, כיון שבשעת הכתיבה נכתב בפסול, ועיין תוס' גיטין (דף י"ז) [ע"א] ד"ה ר"ל אמר גט מאוחר יפסל מהאי טעמא ובב"ב [דף

27. רמב"ם פ"א מהלכות גירושין הלכה כ"ה ועי' שו"ע אה"ע סי' קכ"ז סעי' ט', ועי' ר"ן גיטין ח' ע"א בדפי הרי"ף ד"ה ולענין ד"ה אבל אחרים. 28. עי' שעה"מ פ"א מגירושין הכ"ה. ועי' היטב

בריטבי"א יבמות שם ד"ה הרי אמר ובהערות הגרי"א יפה"ן וצ"ל הערה 150.

ודאתאן עלה מיהת מימרא דרב הונא גופיה (ו) איכא מרבנן דקשיא להו כיון דאיכא למפרך מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בע"כ, מה איכפת לן אם כסף מיהת באישות בע"כ לא אשכחן, מ"מ איתא לפירכא דפרכינן מה להצד השוה שבהן, דהא רב הונא מקנין דעלמא קא גמר כדאמרינן הצד השוה שבהן שקונין בעלמא וקונין כאן דקנין דעלמא²⁹ אינו קנין באישות³⁰, ואכתי פירכא מיהא איתיה. ונ"ל פי' השמועה כך, מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בע"כ, כלומר ישנן בע"כ של המקבל. כגון שטר שמוציא בבת ישראל שמקבלת [את] גיטה

תקון המדות

(ו) איכא מרבנן דקשיא להו וכו'. עיין תוס' רי"ד [ד"ה מה להצד השוה] שהקשה קושיא זו ומשו"ה גריס גירסא אחרת שם. ועיין בפני יהושע [ד"ה ורב הונא] שכתב שאי אפשר לומר כגירסת תוס' רי"ד, והפנ"י תירץ דהא דקאמר דקונין בעלמא וכו' ע"כ היינו כולו באישות, דאל"כ איכא למפרך חזקה, חליפין ומשיכה יוכיחו שקונין בעלמא ומ"מ אין קונין כאן, וכיון דקונין בעלמא הכונה באישות שפיר מסיק דבאישות בע"כ מיהא לא אשכחן עכת"ד. אך כל הראשונים פי' קונין בעלמא כפשטות הלשון וא"כ נשאר קושית התוס' רי"ד שהיא קושית הראשונים כמש"כ רבינו.

משו"ה מפרש רבינו כמש"כ רבינו תם בתוס' שם סוע"א ד"ה שכן ישנה בע"כ³¹ ע"ש. אלא דלר"ת העירו התוס' ח"ל שם, והא דאמר לקמן אשר לא יעדה שצריך ליעדה, לא שצריך לעשות מרצונה אלא

29. בכת"י בעלמא. 30. בכת"י דאישות. 31. ח"ל התוס' שם "ואומר ר"ת כיון דאב במקום בכו

קאי אין זה חשוב בע"כ אלא מדעתו". 32 עי' ב"ב מ"ז ע"ב, מ"ח ע"א.

בע"כ, וכגון ביאה ביבמה דכתיב ויבמה (דברים כ"ה ה') בעל כרחו³³, ודכותה בכסף אמה העבריה ע"י קבלת עצמה. שאם באת לומר ע"י אביה שמקבל כספה בע"כ, אף חופה נמי בע"כ ע"י אביה כשהיא קמנה או נערה ולאו פירכא הוא, אלא ודאי בעל ידי עצמה פריך. וא"ת היכן מצינו באמה העבריה שמקבלת כספה בעל כרחו ע"י עצמה, תשובתך קסבר האי דקא פריך האי פירכא מעות (הראשונים) [הראשונות] לאו לקדושין נתנו כרבי יוסי ברבי יהודה³⁴, ואם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה מקודשת, וזו המחילה שמוחל הוא לה מעשה ידיה עד סוף היום זו היא כמו קבלת כסף ע"י עצמה, וקסבר נמי יש יעוד שלא מדעתה דידה וזו היא בעל כרחו. הדין סברא קס"ד דמאן דפריך האי פירכא, ולא שמיע ליה הא דתני אבימי³⁵ (קדושין י"ט ע"א) אשר לא יעדה מלמד שצריך ליעדה. ואמטו להכי פריך מה להצד השוה שבהן שכן ישנן בע"כ, כלומר על כרחו שלה שהיא מקבלת ומדעת הנותן לבדו בלא שום שתוף דעת אחרת עמו. מה שאין כן בחופה שאפילו בנערה וקמנה צריך דעת הבעל וצריך דעת האב שהוא [עומד] במקום ידה כדכתיב (דברים כ"ב ט"ז) את בתי נתתי לאיש הזה ואמר התם (גיטין ס"ד ע"ב) ידא יתירא זכי ליה רחמנא. והיינו דקא מהדרינן ורב הונא כסף מיהא באישות בע"כ הא לא אשכחן, דמאי דקא פרכת מאמה העבריה לאו פירכא היא דליכא תנא דס"ל הכי, דהא בין לרבנן בין לר"י בר יהודה ליכא [חד] מינייהו מאן דס"ל הדין סברא ואין כסף באישות בע"כ אפילו באמה העבריה. שאע"פ שקנין אמה העבריה מתחלתו הוא בע"כ על ידי [קבלת] אביה, אין זו פירכא, דהא חופה נמי על ידי אביה בע"כ היא בנערה [המאורסת] [ב]קמנה. וכשתגיע לאישות אמה [העבריה] דהיינו בשעת יעוד לאו בע"כ היא, דהא לר' יוסי ברבי יהודה דאמר מעות הראשונות [לאו] לקדושין נתנו הא ס"ל אין יעוד אלא מדעת עצמה אבל בעל כרחו לא, וכדתני אבימי אשר לא יעדה מלמד שצריך ליעדה. ולרבנן דאמרי מעות הראשונות (לאו) לקדושין נתנו הא לא אשכחן כסף בעל כרחו של המקבל שאביה אינו מקבל את כספה אלא מדעת (עצמה) [עצמו]³⁶ אבל (בעל כרחו לא) [לא בעל כרחו] הלכך פירכא דמה להצד השוה לאו פירכא היא.

33. קדושין י"ד ע"א, יבמות ח' ע"ב. 34. קדושין י"ט ע"א. 35. לפנינו אביי ברי דר' אבהו - הגרי"מ.

36. נראה דכצ"ל כמבואר בדברי הרי"ה דע"י אב לא חשיב בע"כ וכשי ר"ת שם הובא

בתקן המדח ד', ובכתי"י חסרה תיבה זו לגמרי.